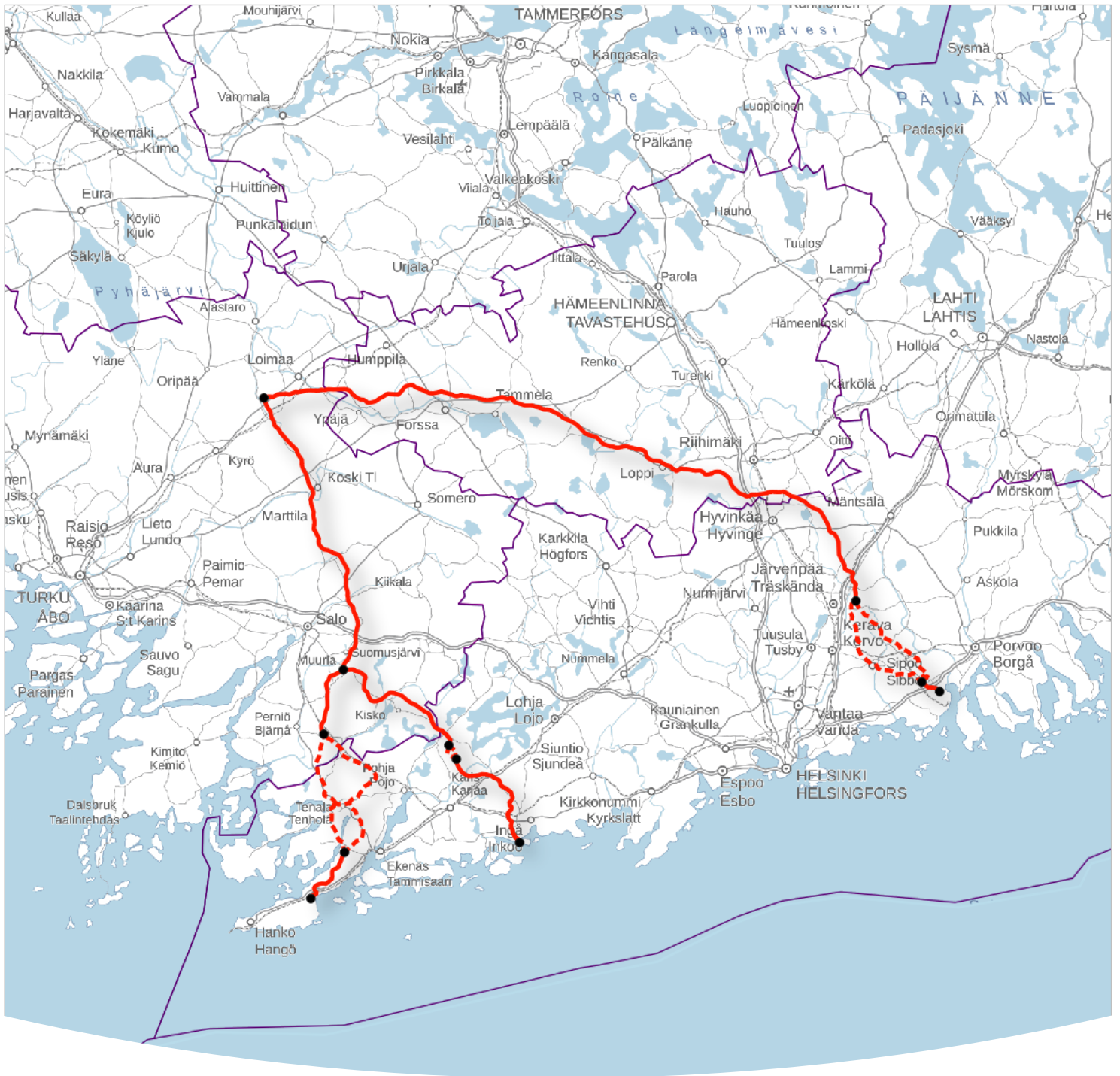

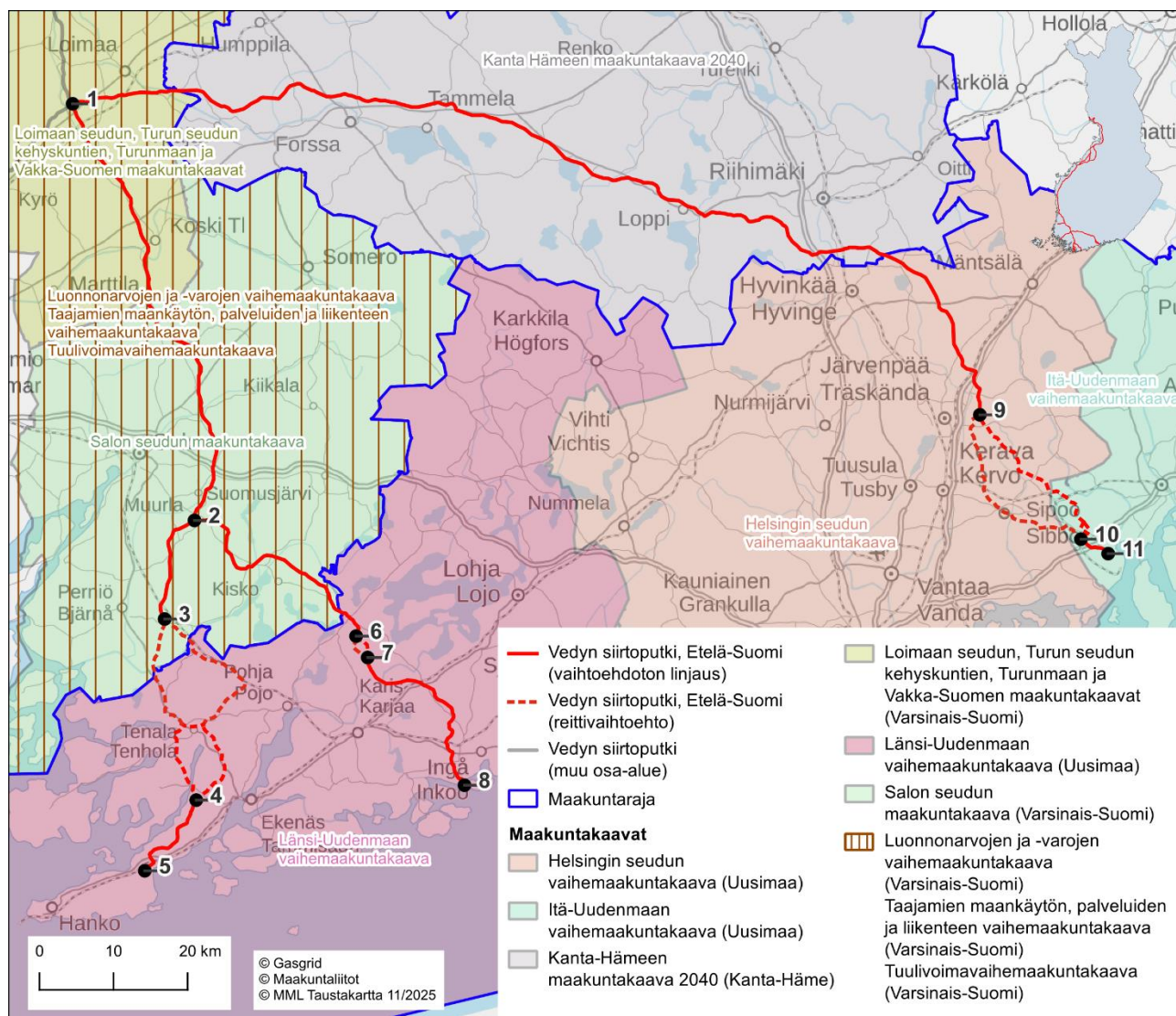

Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko – Etelä Suomi

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman liite 6 -
Maakuntakaavamerkinnt

Maankäytön ja kaavoituksen osalta nykytila on esitetty vaikutusalueelta, eli noin 180 metrin etäisyydeltä siirtoputken keskiliinjasta. Maakuntakaavojen osalta tarkastellaan voimassa olevia maakuntakaavoja. Vireillä olevat maakuntakaavat tullaan käsittelemään YVA-selostuksessa.

Vedyn siirtoputki sijoittuu Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kanta-Hämeen maakuntiin. Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla on voimassa useita maakuntakaavoja, Kanta-Hämeessä yksi kokonaismaakuntakaava. Maakuntakaavojen osalta on tunnistettu vaikutusalueelle sijoittuvat kaavamerkinnät ja niiden määräykset. Maakuntakaavat vedyn siirtoputken alueella on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 1). Tarkemmat karttakuvat voimassa olevista maakuntakaavoista on esitetty YVA-ohjelman karttaliitteessä, Liite 2 B.

Varsinais-Suomen maakuntakaavat

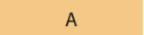
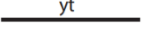
Varsinais-Suomessa on voimassa kuusi maakuntakaavaa:

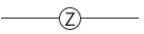
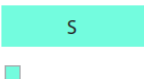
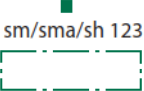
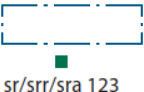
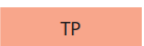
- Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava, LAVMK (hyväksytty maakuntavaltuustossa 14.6.2021)
- Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaava, TPLMK (hyväksytty maakuntavaltuustossa 11.6.2018)
- Tuulivoimavaihemaakuntakaava, TVMK (vahvistettu ympäristöministeriössä 9.9.2014)
- Loimaan seudun, Turun seudun kehyskuntien, Turunmaan ja Vakka-Suomen maakuntakaavat, VSMK (vahvistettu ympäristöministeriössä 20.3.2013, vain osittain voimassa)
- Salo-Lohja-oikoradan vaihemaakuntakaava, SALORA (vahvistettu 4.12.2012)
- Salon seudun maakuntakaava, SSMK (vahvistettu ympäristöministeriössä 12.11.2008, vain osittain voimassa)
- Turun kaupunkiseudun maakuntakaava, TKSMK (vahvistettu ympäristöministeriössä 23.8.2004, vain osittain voimassa)

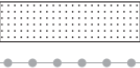
Kartta vedyn siirtoputken sijoittumisesta suhteessa Varsinais-Suomen maakuntakaavoihin on esitetty YVA-ohjelman karttaliitteessä, Liite 2 B. Vedyn siirtoputken vaikutusalueelle sijoittuvat Varsinais-Suomen maakuntakaavojen merkinnät on esitetty alla olevassa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vaikutusalueelle sijoittuvat Varsinais-Suomen maakuntakaavojen merkinnät. Taulukossa on ilmoitettu merkintä, kaava, selite sekä suunnittelumääräys/kehittämisperiaate.

Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
M	LAVMK	Maa- ja metsätalousvaltainen alue	Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita. Alueita voidaan käyttää harkitusti myös haja-asutusluonteiseen pysyvään tai loma-asutukseen. Olemassa olevien alueiden täydennykseksi ja laajennukseksi voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa pääasiallista käyttötarkoitusta kohtuuttomasti haittaamatta, sekä maisema- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen mm. uutta pysyvää asumista ja, erityislainsäädännön ohjaamana, myös muita toimintoja.
	VSMK	Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeä alue	Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat maisema-alueet. Maisema-arvojen tulee olla lähtökohtana alueelle laadittaville suunnitelmille ja toimenpiteille. Suunnitelmien ja toimenpiteiden alueella tulee olla maiseman arvoja turvaavia ja edistäviä ja ottaa huomioon maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteet. Maisemaan vaikuttavien suunnitelmien ja hankkeiden (korkeiden rakennelmien) yhteydessä maisemavaikutukset tulee erikseen arvioida. Rakentamisen manneralueella tulee kohdistua aukeamien reunoille olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen ja edistää

			peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisematilojen säilymistä. Rakentamisen rannikolla ja saaristossa tulee olla alueen kulttuuriperintöön tukeutuvaa.
	VSMK	Vesihuoltolinja	
	TPLMK	Valta- tai kantatie	
	TPLMK	Taajamatoimintojen kehittämisen kohdealue	Alueen vetovoimaisuutta tulee parantaa turvaamalla alueen palvelut maankäyttöä kehittämällä ja edistämällä palvelujen kestävästä saavutettavuudesta. Asemapaikkojen yhteydessä alueen maankäyttö ja liikenneverkko suunnitellaan ja mitoitetaan paikallisjunaliikenteen toimintaedellytyksiä suosivaksi ja matkaketjuja tukevaksi. Alueen kehittämisessä tulee turvata luonto-, kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot sekä yhtenäisten virkistysalueiden ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus.
	TPLMK	Rautatie / uusi rautatie	
	TPLMK	Taajamatoimintojen alue	Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät asumisen ja muiden taajamatoimintojen alueet. Sisältää asuinalueiden lisäksi paikallisia palvelukeskuksia, työpaikka-alueita ja ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia, pienehköjä teollisuusalueita sekä seututeitä pienempiä liikenneväyliä, lähivirkistysalueita sekä erityisalueita. Alueen kehittämistä tulee edistää johdonmukaisella suunnittelulla ja kaavoituksella olevaa yhdyskuntarakennetta täydentäen. Alueen maankäytön kehittämisen, liikenteellisten ratkaisujen ja palvelujen yhteensovittamisen tulee olla taajamakuvaan eheyttävää ja taajamakuvalliset ominaispiirteet huomioivaa.
	TPLMK	Yhdystie tai pääkatu	
	LAVMK	Ohjeellinen ulkoilureitti	Ohjeellinen ulkoilureitti, jolla on merkitystä osana suunniteltua maakunnallista ulkoilureittiverkostoa ja jonka linjaus tarkentuu jatkosuunnittelussa. Ulkoilureitin tarkkaa linjausta suunniteltaessa tulee hyödyntää olemassa olevia teitä ja kulku-uria sekä alueen ympäristön erityispiirteitä ja maisemaa.
	VSMK	Kylä	Seudullisesti merkittävät kyläalueet, joilla on asutuksen lisäksi kunnallisia ja yksityisiä peruspalveluita. Maankäytön- ja toimintojen suunnittelulla tulee turvata peruspalveluiden säilyminen. Uudet asuinalueet ja kylien täydennysrakentaminen tulee suunnitella olevaan rakenteeseen tukeutuen.
	LAVMK	Pohjavesialue	Suunnitelmissa ja toimenpiteissä alueella on otettava huomioon pohjaveden suojeleminen siten, että sen

			käyttömahdollisuuksia, laatua tai riittävyyttä ei vaaranneta. Vesiensuojeluviranomaisille on suunnittelu- ja rakentamistoimenpiteiden yhteydessä varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.
	VSMK	Kulttuurihistoriallisesti arvokas tie	Tien linjaukseen tai tasaukseen ei saa tehdä muutoksia ilman erityisiä kulttuurihistoriallisia tavoitteita. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisten lausunto.
	LAVMK	Suurjännitelinja	
	LAVMK	Jätevedenpuhdistamokohde	
	LAVMK	Melonta- tai vesiretkelyreitti	Maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävä melonta- tai vesiretkelyreitti.
	LAVMK	Suojelualue/-kohde	Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät luonnonsuojelualueet ja luontoarvoiltaan erityiset alueet. Muiden kuin luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen tai suojeltavaksi tarkoitettujen alueiden osalta ratkaistaan alueen suojelun toteuttamistarve ja -tapa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Suunnitelmien ja toimenpiteiden alueella tulee olla luonnonarvoja turvaavia ja edistäviä.
	SSMK	Muinaisjäännöskohde, muinaisjäännösalue	Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Tunnus viittaa luetteloon inventoiduista muinaisjäännöskohteista (sm) ja -alueista (sma) sekä vedenalaisista muinaisjäännöksistä (sh). Muinaisjäännökset tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Museoviranomaisilta on muinaismuistolain mukaisesti pyydettävä lausunto suunnitelmista ja toimenpiteistä alueella. Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös
	SSMK	Merkittävä rakennetun ympäristön kokonaisuus / -ryhmä / -alue	Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät vaalittavat rakennetut ympäristöt. Suunnittelun ja rakennustoimenpiteiden tulee olla kokonaisuuden säilymistä turvaavia ja edistäviä.
	SSMK	Uusi vesihuoltolinja	
	TPLMK	Työpaikkatoimintojen alue	Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävien julkisten tai yksityisten palvelujen, työpaikkatoimintojen, toimitilakeskittymien ja ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien teollisuustoimintojen alue. Sisältää myös pienehköjä asuntoalueita. Alueelle ei saa sijoittaa uutta asumista, jos sille kohdistuu ympäristöhäiriöitä.
	SSMK	Vedenottamo	> 100 m ³ /vrk

	LAVMK	Arvokas geologinen muodostuma	Merkinnällä osoitetaan geologisesti arvokkaat harju-, kallio- ja moreenimuodostumat, tuuli- ja rantakerrostumat sekä kivikot. Alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueella sijaitsevan, geologisesti arvokkaan muodostuman suojeluun ja hoitoon.
	TPLMK	Rautatie	Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava liikenneturvallisuuden kehittämiseen mm. tasoristeysturvallisuuden parantamisella.
	LAVMK	Natura-alueet / viivakohteet	Valtioneuvoston Natura 2000-päätöksen mukaan rajatut alueet. Suunnitelmien ja toimenpiteiden alueella tulee olla luonnonarvoja turvaavia ja edistäviä.
	LAVMK	Parannettava suurjännitelinja	
	TPLMK	Yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalue	Pitkällä aikavälillä tapahtuvalle suunnitellulle kehitykselle turvattava alue. Mahdollinen alueiden käyttöönotto tulee ajoittaa aikaan, jolloin seudun yhdyskuntarakenteen kestävä kehitys sen mahdollistaa. Suunnittelulla voidaan tutkia alueen pitkän aikavälin kehittämisedellytyksiä arvioimalla vaikutukset ensisijaisten kaupunkikehittämisen kohdealueiden toteuttamiseen. Rakentaminen alueella ei saa laadullaan ja määrällään heikentää kaupunkikehittämisalueiden ja taajamatoimintojen alueiden toteuttamista. Alueen suunnittelun tulee tukea kestävän liikennejärjestelmän tavoitteita.

Uudenmaan maakuntakaava

Uudellamaalla on voimassa viisi maakuntakaavaa. Uusimaa-kaava 2050 on nimi kaavakokonaisuudelle, joka sisältää Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavat. Kokonaisuus kattaa koko Uudenmaan 26 kunnan alueen lukuun ottamatta Östersundomin aluetta, jolle on tehty erillinen maakuntakaava. Niiden lisäksi Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava on voimassa ainoastaan neljän tuulivoiman tuotantoon soveltuvan alueen sekä paikallista tuulivoimaa koskevan suunnittelusuosituksen osalta.

- Uusimaa-kaava 2050
 - Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, HSVMK (vahvistettu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 13.3.2023)
 - Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, IUVMK (vahvistettu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 13.3.2023)
 - Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, LUVMK (vahvistettu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 13.3.2023 lukuun ottamatta taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen suunnittelumääräystä, joka koskee seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön alarajaa)
- Östersundomin alueen maakuntakaava, ÖAMK (vahvistettu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 10.5.2021)

- Uudenmaan neljäs vaihemaakuntakaava: tuulivoima, U4VMK (vahvistettu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 15.5.2020)

Kartta vedyn siirtoputken sijoittumisesta suhteessa Uudenmaan maakuntakaavoihin on esitetty YVA-ohjelman karttaliitteessä, Liite 2 B. Vedyn siirtoputken vaikutusalueelle sijoittuvat Uudenmaan maakuntakaavojen merkinnät on esitetty alla olevassa taulukossa (Taulukko 2).

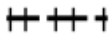
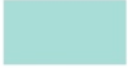
Taulukko 2. Vaikutusalueelle sijoittuvat Uudenmaan maakuntakaavojen merkinnät. Taulukossa on ilmoitettu merkintä, kaava, selite sekä suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus.

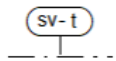
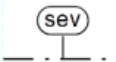
Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus
	LUMVK, HSVMK, IUMVK	Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisemanähtävyydet (valtioneuvoston päätös 1995), valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet, tiet ja kohteet (RKY 2009), maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (Missä maat on mainiommat 2016) sekä valtakunnalliset maisemanhoitoalueet (LSL 32 §).	Yksityiskohtaisemmassa alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot. Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot on otettava huomioon alueita kehitettäessä. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.
	LUMVK, HSVMK, IUMVK	Seudullisesti merkittävä tie Viivamerkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät maantiet ja kadut. Seudullinen merkitys voi johtua esimerkiksi väylän merkittävydestä tavaraliikenteen tai joukkoliikenteen reittinä. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	Väylälle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa.
	LUMVK, HSVMK, IUMVK	Voimajohto Viivamerkinnällä osoitetaan nykyiset 110 kV:n ja 400 kV:n voimajohdot ja merkittävät merikaapelit sekä olemassa olevassa johtokäytävässä kehitettävät yhteydet. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	Alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon voimajohtojen suojaetäisyyksistä annetut määräykset.
	LUMVK, HSVMK, IUMVK	Metsätalousvaltainen alue, joka on laaja, yhtenäinen ja ekologisen verkoston kannalta merkittävä Aluevarausmerkinnällä osoitetaan pääasiassa metsätaloustaloudessa olevia, pinta-alaltaan laajoja ja yhtenäisiä metsäalueita, jotka ovat maakunnan ekologisen verkoston kannalta merkittäviä.	Alueen suunnittelussa on turvattava metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset. Alueen säilyminen yhtenäisenä on turvattava välttämällä alueen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että syntyy alueen kokoon nähden vaikutuksiltaan laaja-alaisia, pysyviä tai pitkäkestoisia liikkumiseiteitä. Alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa

Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus
		Alueita käytetään pääasiallisen käyttötarkoituksen lisäksi myös muihin tarkoituksiin, kuten maanviljelyyn ja haja-asutusluonteiseen rakentamiseen.	suunnittelussa osoittaa vaikutusten arvioinnin perusteella yhdyskuntarakenteen eheyttämisen kannalta tarpeellisia paikallisia väyliä ja yhdyskuntateknisen huollon laitteita ja rakenteita. Välttämättömien väylien suunnittelussa on turvattava ekologisten yhteyksien mahdollisimman esteetön ja turvallinen jatkuminen.
	LUVMK, HSVMK, IUVMK	Pohjavesialue Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät ja vedenhankintaan soveltuviksi luokitellut pohjavesialueet. Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan myös pohjavesialueet, joiden turvaaminen on pintavesi- ja maaekosysteemin kannalta tarpeellista. Pohjavesialueiden rajaukset perustuvat ympäristöhallinnon tekemiin selvityksiin.	Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Pohjavesialueiden maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon Uudenmaan maakuntaa koskeva vesienhoitosuunnitelma ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat. Tavoitteena tulee olla pohjaveden laatua ja antoisuutta uhkaavien riskien vähentäminen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota erityisesti maaperä- ja pohjavesiolosuhteisiin sekä otettava huomioon pohjavesialueille sijoittuvien vedenottamoiden suoja-alueet. Pohjavesialueita koskeva ajantasainen tieto tulee tarkistaa ympäristöhallinnolta.
	LUVMK	Vedenhankinnan kannalta arvokas pintavesialue Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan pintavesialueet, jotka ovat ominaisuuksiltaan arvokkaita ja jotka voivat olla tai ovat yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä.	Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei vesialueen käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.
	LUVMK	Virkistysalue Merkinnällä osoitetaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettut alueet. Merkintä sisältää virkistysalueella olemassa olevat sekä yhdyskuntarakenteen eheyttämisen kannalta tarpeelliset paikalliset väylät. Merkintään liittyy MRL 33 §:n 1. momentin nojalla rakentamisrajoitus.	Alue varataan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien säilyminen, alueen saavutettavuus, riittävä palvelu- ja varustetaso sekä ympäristöarvot ja osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella. Virkistysalueiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Virkistysalueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa vaikutusten arvioinnin perusteella yhdyskuntarakenteen eheyttämisen kannalta tarpeellisia paikallisia väyliä ja yhdyskuntateknisen

Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus
			huollon laitteita ja rakenteita. Välttämättömien väylien suunnittelussa on turvattava virkistysyhteyksien mahdollisimman esteetön ja turvallinen jatkuminen.
	LUVMK, HSVMK	Viheryhteystarve Merkinnällä osoitetaan virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet ja -alueet. Merkintään ei liity MRL 33 §:n 1. momentin mukaista rakentamisrajoitusta.	Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että merkinnällä osoitettu yhteys säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot, arvokkaiden luontokohteiden säilymisen sekä lajiston liikkumismahdollisuudet. Viheryhteyden mitoituksessa on kiinnitettävä huomiota yhteyden merkitykseen ekologisen verkoston osana sekä seudullisten ja paikallisten virkistystarpeiden yhteen-sovittamiseen siten, että olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön.
	LUVMK, HSVMK	Päärata Viivamerkinillä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät radat. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	
	HSVMK, IUVMK	Yhdysrata Merkinnällä osoitetaan yhdysradat. Merkintään liittyy MRL 33 §:n 1. momentin nojalla rakentamisrajoitus.	Radan suunnittelussa on otettava huomioon seudulliset ulkoilu-, virkistys- ja viheryhteystarpeet, luonnonsuojelu, kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot, pohja- ja pintavesien suojelu sekä lajiston liikkuminen.
	LUVMK, HSVMK	Arvokas geologinen muodostuma Ominaisuusmerkinillä osoitetaan alueet, jotka sisältävät merkittäviä maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja. Merkinnällä osoitetaan harjajensuojeluohjelman mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat harjaluomat, vahvistettujen maakuntakaavojen arvokkaat harjaluomat, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kalliomaisema-alueet, maakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat sekä tuuli- ja rantakerrostumat.	Alueidenkäyttö on suunniteltava niin, ettei aiheuteta maa-aineslaissa tarkoitettua kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista tai laajalle ulottuvia vahingollisia ominaisuuksia luontosuhteissa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö ja geologiset arvot.
	LUVMK	Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalue	Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullinen tuotannon ja

www.gasgrid.fi

Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus
			liittymän suunnittelussa on huolehdittava siitä, että se ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta liikenneväylään rajoittuvalla tai sen läheisyydessä sijaitsevalla Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla tai valtioneuvoston verkostoon ehdottamalla alueella sellaisia melu- tai muita häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.
	HSVMK	Natura 2000 -alue Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätöksen mukaiset Natura 2000 -ohjelman alueet. Maa- ja vesialueet osoitetaan rasterimerkinnällä ja jokikohteet viivamerkinnällä. Maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä on Natura 2000 -alueita koskeva suunnittelumääräys.	
	HSVMK, IUVMK	Pääradan ohjeellinen linjaus Katkoviivamerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävän radan ohjeellinen linjaussilloin, kun radan tarkka sijainti on ratkaisematta.	Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota seudullisiin ulkoilu-, virkistys- ja viheryhteystarpeisiin, luonnonsuojeluun, kulttuuriympäristöön ja kulttuuriperintöön, maisemaan, pohja- ja pintavesien suojeluun sekä laajiston liikkumiseen. Lisäksi on pyrittävä minimoimaan liikenteestä aiheutuvia melu-, värinä- ja päästöhaittoja.
	HSVMK	Luonnonsuojelualue Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita. Niitä ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet. Suojelualueiksi on osoitettu myös suojeluohjelmien alueita sekä Natura 2000 -ohjelman alueita siltä osin kuin päätösten yhteydessä on toteuttamiskeinoksi esitetty luonnonsuojelulaki. Viranomaisen voi myös tehdä hallinnassaan olevaa aluetta koskevan muun kuin luonnonsuojelulakiin perustuvan suojelun turvaavan päätöksen. Merkintään liittyy MRL 33 §:n 1. momentin nojalla rakentamisrajoitus.	Suojelualueiksi osoitetuille alueille ei saa suunnitella toimenpiteitä, jotka vaarantavat tai heikentävät niitä luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alueesta on muodostettu luonnonsuojelualue tai tavoitteena on perustaa siitä sellainen. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus.
	IUVMK	Jätevesitunneli	Tunnelin välittömässä läheisyydessä

Merkintä	Kaava	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate/suositus
		Viivamerkinnällä osoitetaan Keski-Uudenmaan meriviemärijärjestelmään kuuluva jätevesitunneli sekä pääkaupunkiseudun purkutunnelit. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	on alueiden käytön ja toimenpiteiden suunnittelussa otettava huomioon, ettei vaaranneta tunnelia.
	IUVMK	Kilpilahden suojavyöhyke Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Kilpilahden T/kem-alueen vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä ja varastoivia tuotantolaitoksia sekä varastoalueita ympäröivä suojavyöhyke. Suojavyöhyke perustuu selvitykseen Kilpilahden suuronnettomuuksien huomioiminen maankäytön suunnittelussa - selvityksen päivitys 2018.	Suojavyöhykkeelle ei sallita uutta asutusta eikä uutta vapaa-ajan asutusta. Suojavyöhykkeelle ei tule sijoittaa kouluja, hoitolaitoksia eikä julkisia majoitusliikkeitä tai julkisia palveluita, kauppoja tai kokoontumistiloja, joissa oleskelee tai vierailee merkittäviä kävijämääriä. Suojavyöhykkeellä tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa lisäksi tarkemmin selvittää ja arvioida suuronnettomuusvaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuvat maankäytön ja toiminnan rajoitukset.
	IUVMK	Kilpilahden konsultointivyöhyke Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Kilpilahden T/kem -alueen vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä ja varastoivia tuotantolaitoksia sekä varastoalueita ympäröivä suojavyöhyke. Vyöhyke perustuu Seveso III -direktiiviin.	Aluetta kaavoitettaessa on selvitettävä tarkemmin suuronnettomuusriskejä ja onnettomuusvaaran torjuntaa ja pyydyttävä pelastusviranomaisen ja TUKES:in lausunto.

Kanta-Hämeen maakuntakaava

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 on kokonaismaakuntakaava, mikä tarkoittaa, että kaava kattaa alueellisesti koko maakunnan. Maakuntavaltuusto hyväksyi kaavaehdotuksen yksimielisesti 27.5.2019.

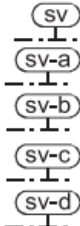
Kartta vedyn siirtoputken sijoittumisesta suhteessa Kanta-Hämeen maakuntakaavoihin on esitetty YVA-ohjelman karttaliitteessä, Liite 2 B. Vedyn siirtoputken vaikutusalueelle sijoittuvat Kanta-Hämeen maakuntakaavojen merkinnät on esitetty alla olevassa taulukossa (Taulukko 3).

Taulukko 3. Vaikutusalueelle sijoittuvat Kanta-Hämeen maakuntakaavan merkinnät. Taulukossa on ilmoitettu merkintä, selite sekä suunnittelumääräys/kehittämisperiaate.

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	Ohjeellinen uusi voimajohtolinja Merkintä osoittaa uuden voimajohtolinjan ohjeellista sijaintia. Uusi ohjeellinen linja on osoitettu punaisella katkoviivalla. Mikäli linja on tarkoitus toteuttaa nykyiseen linjaaukkoon,	Suunnittelumääräys: Uudet voimajohtolinjat tulee pyrkiä sijoittamaan olemassa olevien linjojen yhteyteen. Rakentamismääräys: Rakennettaessa ohjeellisten johtoreittien välittömään läheisyyteen,

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	on katkoviiva mustan yhtenäisen linjaviivan alla. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto hankevastaavalta siitä, että rakentaminen ei vaaranna johtohankkeen toteuttamista.
	Maakunnallisesti merkittävä maisema-alue Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Maakunnallisesti arvokkaisiin alueisiin sisältyvät myös valtakunnallisesti arvokkaiden maisemaalueiden päivitysinventoinnin (ympäristöministeriö 2016) mukaiset kohteet.	Suunnittelumääräys: Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa on varmistettava, että maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
	YT merkittävä yhdystie tai katu Merkinnällä osoitetaan maaseudun tieverkkoa täydentäviä tieyhteyksiä. YTm -merkinnällä osoitetaan kehitettäviä matkailu- ja maisemateitä.	
	Ulkoilureitti Ulkoilureittimerkinnällä osoitetaan ohjeellisen ulkoilureitin linja, joka osoittaa reitin yhteystarpeen. Reitin tarkka sijainti toteutumattomien reittiosuuksien osalta tarkentuu toteutuksen yhteydessä. Reitin merkinnällä osoitetaan pääasiassa kesäkäyttöön tarkoitettuja reittiyhteyksiä. Reitteihin liittyy myös toteutettuja talvikäyttöisiä osuuksia sekä toteutettuja hevosvaellusosuuksia.	Suunnittelumääräys: Reitin tarkka sijainti määräytyy toteuttamisen yhteydessä. Ulkoilureitin toteutus koskee reitin vaatimaa reittipohjaa.
	Voimajohtolinja 400 Kv Voimajohtolinjamerkinnällä osoitetaan kantaverkkoihin kuuluvat 400 kV voimajohtolinjat. Samassa linjakadussa voi olla myös 110 kV linjoja. Rakentamiskieltoalue on valtioneuvoston antaman lunastuspäätöksen mukainen. 400 kV linjojen osalta rakentaminen on kiellettyä johtoaukealle ja molemmilla puolilla johtoaukeaa olevilla 10 metrin reunavyöhykkeellä. 110 kV voimajohdoilla rakentamiskieltoalue on linjakohtainen ulottuen korkeintaan johtoalueen ulkoreunaan. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	
	Voimajohtolinja, 110 kV Voimajohtolinjamerkinnällä osoitetaan alueverkkoihin kuuluvat 110 kV voimajohtolinjat. Rakentamiskieltoalue on	

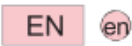
Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	valtioneuvoston antaman lunastuspäätöksen mukainen. 110 kV voimajohdoilla rakentamiskieltoalue on linjakohtainen ulottuen korkeintaan johtoalueen ulkoreunaan. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	
V	Virkistys-, retkeily- tai ulkoilualue Virkistys-, retkeily- tai ulkoilualuemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä vapaa-ajan, retkeilyn ja luontomatkailun sekä viherväylien kannalta tärkeitä alueita. Merkinnällä osoitetaan myös seudullisesti merkittävät taajamiin liittyvät virkistysalueet ja/tai taajamien ekologisen verkoston kannalta erityisen tärkeät alueet. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituisia tai lomarakennuspaikkoja.	Suunnittelumääräys: Alue on tarkoitettu yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien säilyminen ja kehittäminen, alueen hyvä saavutettavuus sekä osoitettava maakuntakaavakartalle merkittävien ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomioita ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.
MyP	Arvokas perinnemaisema Merkinnöillä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityisiä luontoon ja maisemaan liittyviä arvoja ja joita on näiden arvojen vuoksi vaalittava.	Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa ja toimenpiteiden toteutuksessa on huolehdittava siitä, ettei alueen luonnon- ja/tai maiseman arvoja heikennetä.
Ar	Taajamatoimintojen reservialue Merkinnällä osoitetaan uudet tai taajamatoimintojen alueiksi muuttuvat asumisen, kaupan ja muiden palveluiden, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet liikenne- ja viheralueineen. Alueelle on mahdollista sijoittaa vain merkitykseltään paikallisia vähittäiskaupan yksiköitä.	Suunnittelumääräys: Alueen kaavoituksessa ja toteuttamisessa tulee edetä siinä järjestyksessä, että otetaan riittävästi huomioon peruspalvelujen saavutettavuudelle, hyvälle energiataloudelle ja maaperän rakentamiskelpoisuudelle asetettavat kohtuulliset vaatimukset sekä suoritettujen kunnallisteknisten investointien mahdollisimman suuri hyödyntäminen. Alueiden toteuttamisen edellytys on, että alueelle on järjestetty toimivat liikenneyhteydet, mukaan lukien kevyenliikenteen järjestelyt. Aluetta suunnitellaan asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta huolehtimalla joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn liikenneverkkojen kattavuudesta, sujuvuudesta ja turvallisuudesta. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovitettava ympäristöönsä tavalla, joka ottaa huomioon alueen luontaiset ominaisuudet ja piirteet. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön,

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
		maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.
• • • • •	Hevosvaellusreitti Merkinnällä osoitetaan suunniteltuja tai toteutettuja hevosvaellusreittejä.	Suunnittelumääräys: Reitin sijainti määräytyy toteuttamisen yhteydessä. Hevosvaellusreitin toteutus koskee reitin vaatimaa reittipohjaa.
	sv Suojavyöhyke Suojavyöhykemerkinillä (sv) osoitetaan maantietukohdan suojavyöhyke (lentoliikenteen Forssa–Hummila tiellä sijaitseva 3 km pitkä 500 m leveä maantietukohda) ja merkinnöillä sv-a ja sv-b alueita, joilla on Puolustusvoimien varaston sijoituksesta johtuva vaara. Merkintöihin liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus siten kuin jäljempänä ilmenee. Maakuntakaava sisältää myös maantietukohdan lentoestealueiden suojavyöhykkeet sv-c ja sv-d.	Suunnittelumääräys (sv): Forssa-Hummila maantietukohdan suojavyöhykkeelle ei tule sijoittaa uutta asumista eikä esterajoituksia aiheuttavia korkeita rakennelmia. Suunniteltaessa alueen käyttöä on puolustushallinnolle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Rakentamismääräys (sv-a ja sv-b) Osa-alueella on ensisijaisesti sallittua maa- ja metsätalousrakentaminen ja puolustushallintoa palveleva rakentaminen. Muun rakentamisen ollessa kyseessä, on puolustushallinnolle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Merkintä ei estä olemassa olevan rakennuskannan peruskorjausta. Aluekohtainen rakentamismääräys (suoja-alue a): alueelle ei tule sijoittaa sairaalaa, vanhainkotiä, lastentarhaa tai muuta vastaavaa laitosta, alueelle ei tule sijoittaa koulua tai asutustaajamaa. Aluekohtainen suunnittelumääräys (suoja-alue b): alueen rakennusluvista ja muusta maankäyttösuunnitelmista on pyydettävä puolustusvoimien lausunto. Aluekohtainen rakentamismääräys (suoja-alue c): lentoestealueelle ei saa rakentaa ilman lentoestelupaa yli 10 m korkeita lentoesteitä. Aluekohtainen rakentamismääräys (suoja-alue d): lentoestealueelle ei saa rakentaa ilman lentoestelupaa yli 30 m korkeita lentoesteitä.
	Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Sellaiset kohteet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää maakuntakaavakartalla, esitetään kohteina erillisillä liitekartoilla.	Suunnittelumääräys: Alueiden ja liitekartalla esitettyjen kohteiden suunnittelussa ja ylläpidossa on otettava huomioon arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön turvaaminen. Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa tulee turvata ja edistää kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.
	Kevyen liikenteen yhteystarve	Kehittämissuositus: Kevytliikenneväylä suunniteltaessa tulisi käyttää hyväksi

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	Merkinnällä osoitetaan kehitettäviä seudullisia kevyen liikenteen väyliä, jotka voidaan toteuttaa erillisinä kevyen liikenteen väylinä, levennetyillä piennarratkaisuilla tai yhdystieverkon osana. Merkinnällä osoitetaan myös kevytliikennettä palvelevat merkittävät kehitettävät silta- ja alikulkuratkaisut.	mahdollisuuksien mukaan vanhoja tielinjoja ja tarpeen mukaan myös levennetyjä pientareita. Vilkasliikenteisten väylien risteämät tulisi ensisijaisesti toteuttaa eritasoina
	Muinaismuistoalue Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja muinaismuistoalueita ja niiden suoja-alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Pinta-alaltaan alle neljän hehtaarin kokoiset alueet on esitetty liiteluettelossa ja yleispiirteisellä liitekartalla. Muinaismuistoalueet on esitetty sen tiedon mukaisesti, mikä maakuntakaavaehdotuksen suunnitteluhetkellä oli Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäänne rekisterissä.	Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on arkeologisten, maisemallisten, kulttuurihistoriallisten tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava ajantasaisen tiedon perusteella kaikki tunnetut kiinteät muinaisjäänne kset. Alueiden ajantasainen luettelo on Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäänne rekisterissä. Rakentamismääräys: Rakentaminen on sallittua, mikäli se voidaan tehdä vaarantamatta alueen muinaisjäänne östen suojelua tai heikentämättä alueen arkeologisia, kulttuurihistoriallisia tai maisemallisia arvoja. Suojelumääräys: Kiinteän muinaisjäänne öksen kaivaminen tai vahingoittaminen on muinaismuistolain mukaan kielletty. Muinaisjäänne öksen läheisyydessä suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon maisemanhoidolliset ja kulttuurihistoriallisen ympäristön suojeluun liittyvät näkökohdat.
	Tärkeä tai vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät (luokka 1) ja siihen soveltuvat (luokka 2) pohjavesialueet osa-aluemerkinnällä. Merkinnällä osoitetaan pohjavesialueen ulkoraja, eli se alue, jolla on vaikutusta pohjaveden muodostumisalueen veden laatuun tai muodostumiseen.	Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet tulee suunnitella siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden määrää tai laatua. Alueella tulee erityisesti ottaa huomioon pohjavesien pilaantumiskäsit ja niiden edellyttämät riskienhallintatoimet tulee selvittää tapauskohtaisesti. Kehittämissuositus: Pohjavesialueille tulisi laatia suojelusuunnitelma.
	Ratayhteystarve Merkintä osoittaa uuden ratayhteyden tarvetta ja uuden ratayhteyden toteuttamissuuntaa. Merkintä ei osoita raideyhteyden sijaintia eikä siihen liitty rakentamisrajoitusta.	Suunnittelumääräys: Uuden ratayhteyden suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen kytkeytymiseen muuhun rataverkkoon, kehittyviin junapalveluihin ja ympäristövaikutuksiin. Ratalinjaus tulee suunnitella siten, että toteutuessaan se ei heikennä Natura-alueiden suojeluperusteita.
	Merkittävästi parannettava tieyhteys	Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	Merkinnällä osoitetaan maakunnan yhdyskuntarakenteen kannalta merkittäviä yhtenäisiä teoksia valta- ja kantateilla, joiden kunto, liikennetarve tai ympäröivä maankäyttö edellyttää tien merkittävää parantamista. ”Merkittävä parantaminen” sisältää myös uuden eritasoliittymän rakentamisen tapauksissa, joissa se osoittautuu tien suunnittelussa tarpeelliseksi.	luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen. Valtatieosuuksilla tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen järjestelyiden toimivuuteen. Alueiden suunnittelussa on säilytettävä mahdollisuus toteuttaa valtatie 2 kaksiajorataisena Forssan kaupunkiseudulla sekä valtatie 3 täydentämiseen lisäkaistoilla.
	Asuntovaltainen alue Asuntovaltainen alue -merkinnällä maakuntakaavassa on osoitettu taajama-alueista erillään olevia pientalovaltaisia alueita, jotka on pääsääntöisesti toteutettu perinteisiä kyläalueita tiiviimpinä eikä niillä ole kyläalueen selkeää identiteettiä. Alueelle on mahdollista sijoittaa vain merkitykseltään paikallisia vähittäiskaupan yksiköitä.	Suunnittelumääräys: Alue on tarkoitettu toteutettavaksi ensisijassa asemakaavalla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta huolehtimalla joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn liikenneverkkojen kattavuudesta, sujuvuudesta ja turvallisuudesta. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovitettava ympäristöönsä tavalla, joka ottaa huomioon alueen luontaiset ominaisuudet ja piirteet. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.
	V Päävesijohtolinja	
	Työpaikka-alue Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla tuotantotoimintaa, toimisto- ja palvelutyöpaikkoja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia.	Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen ja yhdyskuntarakenteen eheyteen sekä joukkoliikenteen järjestelyihin ja toimiviin kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin. Alueelle ei tule osoittaa merkittävää määrää uutta asumista eikä asumiseen saa kohdistua merkittäviä ympäristöhäiriöitä. Alueiden suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueelle voidaan järjestää toimivat liikenne yhteydet, mukaan lukien kevyenliikenteen järjestelyt. Arolammin TP-alueella (nro 347) tulee maankäytön suunnittelussa varautua myös raskaan liikenteen levähdyspaikan toteuttamiseen.
	VT valtatie, KT kantatie Merkinnällä osoitetaan valta- ja kantatiet. Valtatiet palvelevat valtakunnallista ja maakuntien välistä pitkämatkaista liikennettä.	

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	Kantatiet täydentävät valtatieverkkoa ja palvelevat maakunnan sisäistä liikennettä. Maakuntakaavassa osoitetut valtatie 2,3,9 ja 12 ovat Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen 933/2018 (asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta) mukaisia maanteiden pääväyliä.	
EOk	Kalliokiviainesten ottoalue Merkinnällä osoitetaan alueita kallionlouhintaan. Aluerajaukset ovat vyöhykkeenomaisia muodostumaa rajaavia. Jokaisen hankkeen yhteydessä tulee selvittää varsinaisen ottotoiminnan alueen rajaus. Mikäli jälkikäyttö on muu kuin tavanomainen maa- ja metsätalous, se osoitetaan lisämerkinnällä: mu ulkoilu- ja moninaiskäyttö, ej jätehuolto.	Suunnittelumääräys: Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen maisemointiin ja alueen ja toiminnan ympäristölle aiheuttamien haittatekijöiden vähentämiseen. Alueen toteutuksen tulee perustua riittävään luontoselvitykseen ja ympäristövaikutusten arviointiin. Alueen jälkihoitotavoitteena on metsätalous, ellei sitä ole erikseen määriteltä lisämerkinnällä.
	Luontomatkailun kehittämisen kohdealue Merkinnällä osoitetaan luontovirkistys- ja luontomatkailun kehittämisen kannalta erityisen merkittäviä, vetovoimaisia ja luonnonympäristöltään monipuolisia vyöhykkeitä, joilla on edellytykset kehittyä monipuolisiksi luontomatkailun ja vapaa-ajan aluekokonaisuuksiksi. Maakuntakaavassa näitä ovat Hämeen Järviylängön ja Evon–Kuohi järven luontomatkailualueet. Kehittämisen kohdealueilla ei ole maakuntakaavasta johtuvia metsänhoidollisia rajoituksia. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.	Suunnittelumääräys: Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontomatkailun edellytysten turvaamiseen, alueen virkistys- ja suojelualueiden hoidon ja käytön suunnitteluun, eri toimintojen verkostomaiseen kytkemiseen reitistöin sekä maaseutu- ja matkailuelinkeinojen tukemiseen. Kehittämissuositus: Kehittämisen kohdealueen kehittämistarpeet tulisi selvittää erillisellä kehittämissuunnitelmalla.
T	Teollisuus ja varastoalue Merkinnällä osoitetaan seudullisesti ja maakunnallisesti merkittäviä teollisuus- tai varastotoimintojen alueita.	Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä toiminnan ympäristövaikutusten rajoittamiseen sekä alueen saavutettavuuteen rautateitse tai raskailta ajoneuvoilla. Taajamarakenteessa sijaitsevilla teollisuus- ja varastoalueilla on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioitava riittävät varotoimenpiteet ja suojavyöhyke suhteessa asumiseen ja virkistysalueisiin. Alueelle ei tule sijoittaa merkittävässä määrin uutta asumista uutta

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
		asumista. Alueiden toteuttamisen edellytys on, että alueelle on järjestetty toimivat liikenneyhteydet, mukaan lukien kevyenliikenteen järjestelyt.
	Valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen 1995 mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.	Suunnittelumääräys: Suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
	Virkistyskohde, matkailukohde tai venesatama Kohdemerkinnällä osoitetaan tärkeimmät olemassa olevat tai kehittyvät pienimuotoiset virkistyskohteet sekä vieras-, palvelu- ja kotisatamat, jotka liittyvät maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviin veneilyväyliin.	
	Melontareitti Melontareitti-merkinnällä osoitetaan palveluvarustukseltaan ja opastukseltaan kehitettäväksi tarkoitetut vesireitit.	
	Arvokas geologinen muodostuma Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita harjualueita, kallioalueita ja moreenimuodostumia. Merkinnällä osoitetut geologiset muodostumat sisältävät merkittäviä, maa-aineslain tarkoittamia geologisia, maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.	Suunnittelumääräys: Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon kohteiden sisältämien arvojen säilyminen sekä mahdollisten maisemavaurioiden korjaustarve. Rakentamismääräys: Rakennusten sijoituksessa tulee ottaa huomioon alueen geologiset ja maisemalliset arvot.
	Energiahuollon alue tai kohde Merkinnällä osoitetaan energiahuoltoa palvelevia laitoksia tai rakenteita, kuten voimaloita ja suurmuuntamoalueita varten varattuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.	Suunnittelumääräys: Energiahuollon alueiden suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomioita toiminnan vaikutuksiin ympäristössä.
	Kyläalue tai kylämäisen asutuksen alue Merkinnällä osoitetaan aluerakenteen ja maankäytön kannalta kehitettäviä kyläalueita tai kylämäisen asutuksen alueita, joilla rakenteen tiiveys luo pohjaa palvelujen kehittämiselle. Samalla pyritään luomaan	Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa on pyrittävä ympäröivää maaseutua tiiviimpään rakentamiseen sekä otettava huomioon yhdyskuntateknisen huollon järjestäminen ja lähipalvelujen saavutettavuus. Alueen suunnittelussa on huomioitava kulttuurihistorialliset ja

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
	edellytyksiä maaseudun peruspalvelujen säilymiselle.	maisemalliset piirteet sekä edistettävä alueen omaleimaisuuden säilymistä. Suunnittelu suositus: Rakentamisen ohjaus alueella tulisi ensisijaisesti toteuttaa maankäyttö- ja rakennuslain 44 §:n mukaisella yleiskaavalla.
	Luonnonsuojelualue, luonnonsuojelulain perusteella toteutettu tai toteutettavaksi tarkoitettu suojelualue Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueet sisältävät valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteet. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.	Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on maiseman, luonnonarvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava. Rakentamismääräys: Alueelle saa rakentaa vain suojelutarkoituksen ja tieteellisen tutkimuksen edellyttämiä rakennuksia. Tavanomaista maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen olemassa oleville tiloille on sallittua siten, ettei alueen suojeluarvoa heikennetä. Suojelumääräys: Ennen luonnonsuojelulakiin perustuvia toimenpiteitä on alueen käytössä kiinnitettävä erityistä huomiota sen suojeluarvon säilymiseen. Luonnonsuojelulain nojalla muodostettuja alueita koskevat suojelupäätöksessä annetut määräykset. Kehittämissuositus: Alueelle tulisi laatia hoito- ja käyttösuunnitelma.
	Kaasulinjan reitti Merkinnällä osoitetaan Riihimäeltä Forssan seudulle ja edelleen Turun suuntaan jatkuva kaasujohdon reitti.	Suunnittelumääräys: Alueiden käytössä reitti tulee ottaa siten huomioon, että reitillä pyritään mahdollisuuksien mukaan säilyttämään mahdollisuus kaasuputken rakentamiseen ja käyttöönottoon. Reittiin ei liity MRL 33§:n mukaista rakentamisrajoitusta.
	Selvitysalue Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöön tai niiden vaikutuksiin liittyvät epävarmuustekijät eivät ole mahdollistaneet alueidenkäyttöraikaratkaisun tekemistä maakuntakaavaa laadittaessa. Arolampi–Launosen selvitysalue Kantatien 54 eteläpuolelle ja valtatie 3 länsipuolelle Riihimäen ja Lopen kuntien alueelle osoitetaan Arolampi– Launosen selvitysalue.	Arolampi–Launosen selvitysaluea koskeva suunnittelumääräys: Ennen alueen käytön ratkaisemista on selvittettävä millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi elinkeinotoimintojen ja / tai asumisen tarpeisiin. Samassa yhteydessä on myös selvittettävä mahdollisen kehäväylän rooli ja sijoittuminen.
	Ekologinen yhteystarve Merkinnällä osoitetaan ekologiseen verkostoon kuuluvat olemassa olevat tai tavoitteelliset yhteystarpeet.	Suunnittelumääräys: Ekologisten käytävien toteuttamismahdollisuus on säilytettävä osoitetun yhteystarpeen toteuttamisen turvaamiseksi. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee määrittää viheryhteyden tarkempi sijainti sekä varmistaa

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
		maastokäytävän riittävä leveys, jotta seudullisten viheralueiden ja ulkoilureittien muodostama verkosto voidaan toteuttaa riittävän yhtenäisenä kokonaisuutena.
	Kaupunkikehittämisen kohdealue Kaupunkikehittämisen kohdealue Merkinnällä osoitetaan kaupunkimaisen kehittämisen alueita, jotka tarjoavat sijainniltaan ja ympäristöltään mahdollisuudet korkeatasoisen ja ekologisesti laadukkaan kaupunkirakenteen kehittämiseksi. Maakuntakaavassa näitä ovat raideliikenteeseen tukeutuvat Monnin ja Harvialan alueet sekä Hämeenlinnan Kantolanniemi, Katumajärven pohjoispuoli sekä Ahveniston sairaalan ja Jukolan keskustan alue.	Suunnittelumääräys: Kaupunkikehittämisen kohdealueen alueidenkäytössä tulee turvata pitkän tähtäimen maankäytölliset kehittämistarpeet ja turvata raideliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet. Kohdealueille sijoittuvien Harvialan ja Monnin uusien taajamajuna-asemien lähiympäristön maankäyttöä tulee kehittää siten, että luodaan väestölliset edellytykset taajamajuna-aseman toimivuudelle. Uuden aseman tarkemman suunnittelun tulee perustua liikenteellisiin ja maankäytöllisiin selvityksiin, joilla varmistetaan radalliset valmiudet uuden taajamajunaliikenteen aseman avaamiselle, rataverkon toimivuus ja kehittämismahdollisuudet sekä asemaa käyttävän riittävän asukas- ja työpaikkamäärän olemassaolo. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otetaan huomioon liikennepalvelujen kehittäminen, liityntäpysäköinnin tarpeet, saattoliikenteen ratkaisut sekä joukkoliikenteen vaihtomatkojen sujuvuus ja esteettömyys. Suunnittelusuositus: Riihimäen Arolammin ja Hausjärven Monnin muodostamalle vyöhykkeelle tulee laatia kuntien yhteistyönä yleiskaavatasoinen maankäytön ja liikenteen kehittämissuunnitelma, jossa yhteensovitetään raideliikenteeseen tukeutuvan asumisen, asemanseutujen ja elinkeinojen kehittäminen. Kehittämissuositus: Maakuntakaava osoittaa kohdealueen päämaankäyttöä. Maakuntakaavaa yksityiskohtaisempi maankäytön kehittäminen ja jäsentyminen sekä toteutuksen ajoitus tulisi selvittää yleiskaavoituksella.
	Merkittävästi parannettava päärata Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävään rataverkkoon kuuluvat pääradat, joiden liikennetarve edellyttää radan merkittävää parantamista ja raidekapasiteetin merkittävää lisäämistä.	Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava radan rakenteen ja turvallisuuden parantamiseen sekä tasoristeysten poistamiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen. Rataosalla Riihimäki–Hämeenlinna–

Merkintä	Selite	Suunnittelumääräys/kehittämisperiaate
		maakunnan raja on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa varauduttava yhteensä neljään raiteeseen.
	Korkeapaineinen kaasulinja Kaasulinjan merkinnällä osoitetaan korkeapaineiset (yli 40 bar) rakennetut kaasuputket. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.	Rakentamismääräys: Rakentamishankkeesta on pyydettävä kaasuputken omistajan lausunto, mikäli hanke sijaitsee lähempänä kuin 50 metriä maakaasuputkesta. Kaasulinjaa ympäröivän maankäytön järjestämisessä on otettava huomioon maakaasuasetus (551/2009).
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla ulkoilun ohjaamistarvetta MU-merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka ovat ulkoilun kannalta tärkeitä vyöhykkeitä ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen. Alueet ovat maakunnallisesti merkittäviä yhtenäisiä luonnon ydinalueita ja -kokonaisuuksia. Maakuntakaava ei aiheuta rajoituksia alueiden metsänhoidolle. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.	Suunnittelumääräys: Alueen rakentaminen tulee suunnitella ja sijoittaa siten, ettei merkittävästi heikennetä alueen maisema- ja muita ympäristöarvoja eikä ulkoilureittien ja muiden ulkoilutoimintoja varten tarpeellisten alueiden järjestämismahdollisuuksia. Alueen ulkoilutoiminnat tulee suunnitella ja sijoittaa siten, ettei haitata alueen maa- ja metsätaloukskäyttöä.

Lähteet

Hämeen liitto 2025. Maakuntakaava 2040. <https://hameenliitto.fi/alueidenkaytto-ja-saavutettavuus/aluesuunnittelu/maakuntakaava-2040/> (luettu 24.10.2025)

Uudenmaan liitto 2025. Voimassa olevat maakuntakaavat. <https://uudenmaanliitto.fi/kaavoitus-ja-liikenne/maakuntakaavat/tulkinta-voimassa-olevasta-maakuntakaavatilanteesta/> (luettu 24.10.2025)

Uudenmaan liitto 2022. Missä maat on mainioimmat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E 245, 2022.

Varsinais-Suomen liitto 2025. Vahvistetut ja hyväksytyt maakuntakaavat Varsinais-Suomessa. <https://varsinais-suomi.fi/suunnittelu/maakuntakaava/voimassa-oleva-maakuntakaava/> (luettu 24.10.2025)